

Onderwerp: Vaststelling waterbeheerprogramma 2022-2027 Stroomopwaarts

Datum vergadering: 22-12-2021

Registratienummer: 1817026 versie 5

Voorgesteld besluit

Het algemeen bestuur wordt voorgesteld:

- de Nota van Antwoord ontwerp-waterbeheerprogramma 2022-2027 vast te stellen (DM 1827092)
- het waterbeheerprogramma 2022-2027 'Stroomopwaarts' vast te stellen (DM 1827299).

Kernboodschap

Met het waterbeheerprogramma 2022-2027 'Stroomopwaarts' geeft het waterschap partners, bewoners en de eigen organisatie op strategisch niveau inzicht in waar het waterschap voor staat. We delen hiermee onze ambities en nodigen onze partners graag uit tot nadere samenwerking. Wij willen integraal, gebiedsgericht samenwerken aan water in een klimaatbestendige regio, vanaf het begin van het proces. En we willen ons extra inspannen voor het zuiveren van afvalwater en duurzaamheid, voor een leefbare toekomst. Het waterbeheerprogramma geeft aan welke doelen we nastreven, welke maatregelen we daarvoor uitvoeren en welk beleid we ontwikkelen. De maatregelen zijn op strategisch niveau, met ruimte voor nadere uitwerking in de jaarlijkse planning- en control-cyclus, waar we ook rapporteren over de voortgang.

Aanleiding

Er zijn grote maatschappelijke opgaven, die steeds meer verweven zijn met water. Het waterschap wil transparant zijn over onze rol en ambities, en actief uitdragen hoe we willen samenwerken. Het waterbeheerprogramma is daarvoor een goed instrument. Hierin leggen we eigen doelen en maatregelen vast voor het beheergebied voor een periode van zes jaar. Om tot een waterschapsbrede koers te komen zijn gesprekken gevoerd met onze partners over gezamenlijke opgaven en samenwerking, en is intern goed afgestemd met de concretere aanpak voor de eerste jaren, die is opgenomen in de Voorjaarsnota 2021. Op het ontwerp-waterbeheerprogramma was van 13 juli t/m 13 september inspraak mogelijk. Diverse partijen hebben hiervan gebruik gemaakt, van belangenorganisaties tot mede-overheden tot enkele particulieren. We hebben de zienswijzen opgenomen en beantwoord in de Nota van Antwoord, en het ontwerp-waterbeheerprogramma op een aantal punten aangepast (lichtgrijs gemarkeerd). Deze zijn in de Cie SKK dd. 2 dec. jl. besproken. De aangepaste Nota van Antwoord en het aangepaste waterbeheerprogramma liggen nu voor ter vaststelling. De wijzigingen n.a.v. de Cie SKK zijn donkergrijs gemarkeerd.

N.a.v. de commissiebehandeling

Naar aanleiding van het gesprek in de Cie SKK lichten wij er een aantal zaken uit:

1. Het AB wordt in 2022 betrokken bij het opstellen van de effectindicatoren. Deze effectindicatoren worden in de P&C cyclus gebruikt. Ook wordt het AB betrokken bij het verder uitwerken van een aantal doelen. In de Cie SKK werd met name ingegaan op de doelen voor de thema's Waterbewust leven en Genieten van water én Biodiversiteit. Voor het thema Biodiversiteit sluiten we aan bij de landelijk aanpak die momenteel door Naturalis wordt uitgewerkt in het kader van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel. Als waterschap zijn wij hier nauw bij betrokken.
2. Door de inwerkingtreding van de Omgevingswet (per 1 juli 2022) komt de WBB (Wet op de bodembescherming) te vervallen. Op dit moment is de Unie van waterschappen in gesprek met

de Provincies, gemeenten en omgevingsdiensten hierover. Het AB wordt geïnformeerd over de consequenties voor rollen en taken over grondwater, zodra er meer duidelijkheid is.

3. Ook wordt het AB in 2022 geïnformeerd over ontwikkelingen op de Utrechtse Heuvelrug, zoals de blauwe agenda, de droogte-aanpak en het grondwaterdossier.

Beoogd effect

Met het waterbeheerprogramma geeft het waterschap aan onze partners, **inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden** en aan onze eigen organisatie duidelijkheid over waar het waterschap voor staat. Het maakt duidelijk welke doelen we nastreven, wat onze ambitie is en op hoofdlijnen welke maatregelen we daarvoor uitvoeren en beleid we daarvoor ontwikkelen.

Argumenten:

- Met het vaststellen van het waterbeheerprogramma (WBP) geven we onze partners, **inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden** en onszelf duidelijkheid wat zij van ons mogen verwachten in het waterbeheer, en waar wij samenwerking opzoeken in de maatschappelijke opgaven.
- Met de koers in het WBP sluiten we aan bij de aanpak van de strategische onderwerpen van het waterschap, zoals ook is vastgelegd in de Voorjaarsnota 2021.
- Het Ontwerp waterbeheerprogramma voldoet aan de wettelijke eisen:
 - In het WBP is het beleid uitgewerkt voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming of het behoud van watersystemen waarbij het WBP maatregelen bevat om aan 'omgevingswaarden' te voldoen of om andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken (art. 3.5 Ow). Daarbij gaat het om de watersystemen die bij het waterschap in beheer zijn (art. 3.7 Ow).
 - Het waterschap moet in het waterbeheerprogramma rekening houden met die onderdelen uit het regionale waterprogramma die uitvoering geven aan de kaderrichtlijn water, de grondwaterrichtlijn, de richtlijn overstromingsrisico's, de zwemwaterrichtlijn en andere Europese richtlijnen, waarin het provinciale waterbeleid is opgenomen (art. 3.8, lid 2 Ow).
 - Dit hoeft niet allemaal in het WBP zelf opgenomen te zijn, er mogen ook verwijzingen worden gemaakt naar uitwerkingen van beleid of maatregelen. Dit geldt bijvoorbeeld voor het KRW-maatregelprogramma, waarmee we werken aan de KRW-doelen die in het regionale Bodem- en Waterprogramma worden opgenomen.
- Het waterbeheerprogramma is goed afgestemd met onze gebieds- en netwerkpartners, onder andere via een serie goede gesprekken en de inspraakprocedure, die een verplichte en wenselijke stap is in de participatie (zie paragraaf 'Participatie' van dit bestuursvoorstel).

Kanttekeningen

- Het waterbeheerprogramma is een koersdocument en een programma van maatregelen op een hoog abstractieniveau. Sommige partijen vragen om een doorkijk van concrete maatregelen, maar uit ervaring blijkt dat het niet mogelijk is om dit voor een periode van zes jaar op te geven. Daarvoor gaan ontwikkelingen te snel en zijn we voor een te groot deel van ons werk afhankelijk van externe factoren.
- De uitvoeringsperiode bestaat uit de jaren 2022-2027. In 2023 start een nieuwe bestuursperiode, waarin een nieuw bestuur mogelijk een andere koers wil varen. Dat kan. Een nieuw bestuur kan accenten verleggen via de nadere uitwerking in de jaarlijkse P&C-cyclus. **In de Voorjaarsnota en de meerjarenbegroting zullen we explicieter verwijzen naar het WBP.** Daarnaast heeft zij de bevoegdheid om, mits gemotiveerd, van een WBP af te wijken. En tenslotte kan een WBP ook tussentijds worden herzien, waarbij dan ook weer een participatietraject doorlopen moet worden.

Kaders

- De koers in dit waterbeheerprogramma sluit aan bij de stappen die het afgelopen jaar zijn gezet binnen de tien strategische onderwerpen, zoals duurzaamheid, gezond water, toekomstbestendig watersysteem en Sterke Lekdijk/waterveiligheid. Dit waterbeheerprogramma geeft de overkoepelende visie en koers, waarbinnen deze ambities passen. En de Voorjaarsnota 2021 geeft een uitwerking van deze ambities in de eerste jaren.
- De tekst die we in het waterschapsblad publiceren en tegelijkertijd op de [decentrale regelgeving website](#) tonen is de officiële tekst. Dit is dus ook wat het Algemeen Bestuur vaststelt. Het digitale product is de vorm zoals we het naar buiten toe delen.
- Kaderstelling die is opgenomen in c.q. voortvloeit uit het Waterbeheerprogramma:
 - Reeds besloten (recente) kaders die worden verankerd in dit waterbeheerprogramma door de doelen op te nemen of er in de tekst naar te verwijzen:
 - Duurzaamheidsvisie
 - Visie Toekomstbestendig watersysteem
 - Nota visstand- en visserijbeheer
 - Kaders die parallel worden vastgesteld en verankerd in dit waterbeheerprogramma door het in de tekst te noemen en ernaar te verwijzen
 - Ambities voor alle thema's (via Voorjaarsnota 2021)
 - Doelen en Maatregelen KRW (vaststelling 3^e kwartaal 2021, doelen door de provincies)
 - Regionale Veenweidestrategieën Utrecht en Zuid-Holland (samen met provincies en waterschappen, instemmen 1^e kwartaal 2022)
 - Regionale Energie Strategieën Foodvalley, Midden Holland en U16 (samen met andere regionale en lokale overheden, vaststelling 3^e kwartaal 2021)
 - Zuiveringsvisie/slibstrategie (vaststelling 1^e kwartaal 2022)
 - Nieuw kader dat met dit waterbeheerprogramma wordt vastgesteld:
 - De doelen die nog niet eerder zijn vastgesteld en de ambities in de tekst, zoals voor waterkwaliteit overig water (doelen overig water primair door provincie), waterrobuuste en klimaatbestendige gebieden, biodiversiteit en grondwater.
 - Status achtergronddocumenten, waar via links naar wordt verwezen:
 - De achtergronddocumenten worden niet vastgesteld door vaststelling van het waterbeheerprogramma.
 - Een achtergronddocument maakt wel onderdeel uit van het beleidskader als het gaat om beleidsuitwerking van een ambitie of doel in het Waterbeheerprogramma, maar dit is dan al eerder, in een apart besluit vastgelegd.
- Het wettelijk kader voor waterbeheerplannen was de Waterwet. Als het goed is gaat deze op 1 juli 2022 op in de Omgevingswet. Dit verandert feitelijk weinig, de wetgever heeft hiermee geen inhoudelijke veranderingen beoogd. Alleen de naam verandert van waterbeheerplan in waterbeheerprogramma. En op termijn zal dit waterbeheerprogramma ook worden opgenomen in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).
- De provincie heeft de bevoegdheid in hun verordening aanvullende instructieregels op te stellen voor de waterbeheerprogramma's van de waterschappen in hun gebied. In de ontwerp Verordening van de Provincie Zuid-Holland en de interim-verordening van de Provincie Utrecht die is ingegaan op 1 april 2021 staan geen specifieke nieuwe aanvullingen op de vereisten in de Omgevingswet.

Waterschapsdoelen

Alle doelen die het waterschap in de periode 2022-2027 nastreeft voor onze watertaken (waterveiligheid, schoon en voldoende water) moeten zijn opgenomen in dit waterbeheerprogramma. Omdat duurzaamheid in onze koers voor 2022-2027 een speerpunt is, waarvoor we ook verplichtingen met anderen zijn aangegaan, hebben we ook voor dit onderwerp doelen opgenomen (thema's energie en grondstoffen). Het AB wordt betrokken bij het verder uitwerken van een aantal doelen. In de Cie SKK werd met name ingegaan op de doelen voor de thema's Waterbewust leven en Genieten van water én Biodiversiteit. Voor het thema Biodiversiteit sluiten we aan bij de landelijk aanpak die momenteel door Naturalis wordt uitgewerkt in het kader van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel.

Financiële gevolgen

Het waterbeheerprogramma beschrijft de ambities en maatregelen op hoofdlijnen. Nadere uitwerking van beleid en maatregelen vindt plaats via aparte besluitvorming en de jaarlijkse planning- en controlcyclus. De totstandkoming van het waterbeheerprogramma en de Voorjaarsnota 2021 en de meerjarenbegroting 2022-2025 zijn gelijktijdig gebeurd. De voorjaarsnota's vormen een nadere detaillering van de doelen en maatregelen in dit waterbeheerprogramma.

Participatie

Een uitgangspunt voor dit waterbeheerprogramma was de doorontwikkeling van 'samen met'. Daarom heeft het college vooraf gesproken over uitdagingen en samenwerking met gebiedspartners, zoals medeoverheden en vertegenwoordigers van landbouw en natuur. In alle gesprekken hebben partijen gevraagd om het watergeluid duidelijk te laten horen: wat is vanuit water mogelijk in het land- en watergebruik, zeker gelet op de klimaatverandering. Dit heeft onze ambities op 'stroomopwaarts' versterkt. Mede overheden en drinkwaterbedrijven willen graag (strategisch) samenwerken aan de gedeelde ambities voor een gezonde leefomgeving in de regio, wat daar ook bij aansluit. Agrariërs en natuurbeschermers hebben grote behoefte aan duidelijkheid (doelen) voor de lange termijn, met ruimte voor invulling door het gebied. In het westelijk gebied willen de agrarische collectieven hier een voortrekkersrol in spelen, maar vragen wel om gebiedsprocessen te ondersteunen. Dit heeft onze inzet op gebiedsprocessen ondersteund. Natuurbeheerders werken graag samen in en om natuurgebieden en aan meekoppelkansen voor natuurontwikkeling, en jongeren vragen aandacht voor (harmonie met) de natuur en waterbewustzijn. Eerder is voor het opstellen van de Ontwerp KRW-maatregelen ook een uitgebreide participatie geweest, bijvoorbeeld met landbouw- en natuurorganisaties en met de Visstandbeheercommissie (VBC). We hebben geprobeerd in onze communicatie om hier helder over te zijn. Verder zijn wij blij met de inbreng van de waterraad in het proces. De waterraad introduceerde de term 'klimaat anticipatie'. In de Cie SKK is hier over gesproken. Deze term zullen wij in het vervolg vaker gebruiken.

Van 13 juli tot en met 13 september was er inspraak mogelijk op het ontwerp-waterbeheerprogramma. Wij hebben 23 zienswijzen ontvangen, van belangenorganisaties tot mede-overheden tot enkele particulieren. Wij zijn tevreden met de hoeveelheid en de inhoud van deze zienswijzen. Dit laat zien dat het waterschap midden in de maatschappij staat. We hebben de zienswijzen opgenomen en beantwoord in de Nota van Antwoord, en het waterbeheerprogramma op een aantal punten aangepast.

We hebben alle insprekers de Nota van Antwoord, en de gewijzigde tekst-versie van het waterbeheerprogramma gestuurd, tegelijk met het publiceren daarvan voor de bespreking in de Commissie SKK van 2 december. Daarbij wijzen we hen ook op de mogelijkheid om in te spreken in de Commissie. Een inwoner heeft van deze mogelijkheid gebruik gemaakt om zijn plan voor het herstel van de oude loop van de Kromme Rijn onder de aandacht te brengen.

Communicatie

Na de vaststelling van het waterbeheerprogramma op 22 december publiceren we de tekstversie in Word met een link naar het digitale product op overheid.nl ('officiële bekendmakingen'). Daarnaast geven we bekendheid via de volgende activiteiten. Dit doen we in januari:

- We plaatsen een bericht met een link naar het digitale waterbeheerprogramma op de website.
- We delen berichten op Twitter en LinkedIn en via onze digitale nieuwsbrief, die daarnaar verwijzen.
- We doen een oproep in het College en AB (reminder op thema avond 12 januari) om dit ook actief te delen, ondersteund door de eerder verspreide communicatieboodschappen.
- We gebruiken deze boodschappen bij activiteiten met veel deelnemers van (mogelijke) samenwerkingspartners zoals de conferentie Groen Groeit Mee (eind januari) en de week van de Circulaire economie (eerste week februari)
- We denken nog na over een 'ludieke' activiteit gericht op bewoners.
- Tenslotte worden onze partners en de insprekers op het WBP op een ludieke wijze bedankt voor hun inbreng.

We besteden extra aandacht aan de gemeenteraadsverkiezingen omdat gemeenten en hun bestuurders een belangrijke doelgroep zijn (ook in januari):

- We schrijven zittende wethouders en managers aan (afgestemd met Netwerk Water&Klimaat), met als doel dat water en klimaat, en andere relevante onderwerpen, worden opgenomen in de overdrachtdossiers voor de collegevorming 2022-2026. Daarbij bevelen we aan dat klimaatadaptatie geborgd wordt in het college, begroting en organisatie.

We leggen de link met de externe communicatie in maart naar bredere doelgroepen naar aanleiding van de nieuwe IPCC-rapporten en 900 jaar waterbeheer.

Interne communicatie

In de periode rond de vaststelling (oktober-januari 2022) faciliteren en stimuleren we in diverse teams binnen de organisatie een gesprek over 'wat betekent het WBP voor jou'.

Bijlagen

- Nota van Antwoord (*DM 1827092, versie 3*)
- Tekstversie waterbeheerprogramma 2022-2027 'Stroomopwaarts' december met wijzigingen (in lichtgrijs) ten opzichte van de versie in de inspraak. De wijzigingen naar aanleiding van de Commissie SKK dd. 2 dec. 2021 zijn donkergrijs gemarkeerd. (*DM 1827299, versie 4*)